

Dětské sbory Františka Lýska

„Není nadsázkou, označíme-li jej za zakladatele českého dětského sborového umění“. Zdroj dětského sborového umění (Lýskovy dětské sbory).

E. Valový In: Šedesátépaté narozeniny Františka Lýska. UJEP Brno 1969, s. 117 – 137

Jistebniční zpěváčci (1929 - 1938)

Dětský pěvecký sbor menšinové školy v Jistebníku nad Odrou (sborm. F. Lýsek), byl ustanoven ministerstvem školství jako první školský zájmový sbor (následován více než 300 dalšími sbory). Zpěváčci podnítli vznik původních skladeb pro dětské sbory, zpívali na Hradě (1933), na mezinárodním hudebním kongresu ve Vídni (1936), natočili dvě gramofonové desky, dokumentární film Melodie Beskyd (1935), stáli u zrodu moderní, nové estetické kategorie 20. stol. – dětské sborově pěvecké umění. Pokračovatelé tradice jsou Dětský sbor z Baťova (1938-1945) a především Brněnský dětský sbor (BDS) v letech 1945-1977, který pozvedl dětské sborově pěvecké umění ke světovému věhlasu.

Jistebniční zpěváčci v pražském rozhlase 1937

Sólistka písně Už mně koně vyvádějí Mařenka Blahetová (vlevo)

Jistebniční zpěváčci po prvním vysílání před ostravským rozhlasem (březen 1931)

V Jistebníku

Úryvky z knihy Františka Lýska „Život s dětským zpěvem“. Profil Ostrava 1990

Zpěv je nejkrásnější mluva. 1933

„Na menšině“

Jistebník nad Odrou měl přes 200 Čechů, přes 2000 Němců. Okolí však bylo české. Nastoupil jsem místo 1. září 1929. Budovalo se tu vše od základu. Škola, společenský život, česká menšina, odbor Matice Opavské, Sokol. A nyní přibyl - dětský pěvecký sbor. Dostal jsem zpěv v 1. a 2. třídě, jinde ani nebyl. Učil jsem v hospůdce U Matějů, venkovský sál. Tam jsme poprvé zpívali. Důvody k tomu, co se tenkrát dělo, byly nikoli běžné. Lidé se dívají na tu práci jako na vánoční stromek: kolik je tam ovoce, dárků, jak fungují prskavky. Tenkrát zpívaly děti Tam nad Vltavou a lašskou Zelení hájové. Cožpak jsem si kdy myslel, že já budu dirigentem, sbormistrem?..... To byly všechno i v Ostravě účely školské. Zpěv se probouzel v dítěti v údobí, kdy jeho mozková kůra je nejplastičtější, kdy nejvíce přijímá podněty a pro genezi čili výchovu charakteru člověka je nejceněnější.

Děti docházely ze dvanácti okolních obcí. Z největší části jezdily vlakem k Polance a ke Studénce, ale v obou případech čekávaly na vlak od třinácti do patnácti hodin. Rozhodl jsem se, že jednou do týdne je budu učit sborově zpívat. Ředitel školy souhlasil. Tak byl dán základ Jistebnickým zpěvákům. Když však přišly pěvecké úspěchy a obce, odkud děti dojížděly, se dožadovaly koncertu sboru, začaly první srážky. Útočilo se na děti, že pro zpěv zanedbávají jiné předměty. Když pak ve sboru zůstali jen výborní žáci, přišlo se na to, že sborový zpěv není v osnovách a že děti jsou vlastně „zavírány ve škole“. Jistebnické děti mne nakonec ubránily samy. Nedbaly hrozeb, od rodičů jsem získal písemné potvrzení, že děti dvě hodiny týdně mohou zpívat dále. Zpívali jsme zásadně vícehlasně ve všech obcích, odkud děti do školy v Jistebníku docházely.

Jistebničtí zpěváci (1929 - 1938)

Jistebnickým ve svých pamětech věnuji nejvřelejší vzpomínky... Nebylo nad jistebnické, trpělivé, učenlivé a obětavé děti. Prázdniny se blíží. A dnes zase naposledy sborový zpěv. V práci se sborem, tak nepopulární, tak osamocené, bylo sebezapření. Ale ve zpívaných skladbách tolik nálad, rytmů vůle a kouzla! A nyní se vše náhle zpřetrhá a přetne jen tím, že dny dozrály...

Sysifovská práce: ve třetí a čtvrté třídě není vůbec zpěv, ani hodina. Všechny okolní národy ho mají ve všech třídách národní školy, jen národ Smetanův ne. Ale děti se vrátily po prázdninách a s nimi přišly do sboru i děti z okolí, chtěly zpívat s nimi. Sbor sílí, úspěch roste.

Zájezdy do okolních vesnic. Ve sboru dospělých obstarávali všední záležitosti zpěváci sami, svou práci obhájovali také sami. Starost sbormistra byla jediná: dokonale vést sbor. Ale zde, u dětí? Všechno do nejmenších podrobností, od dopisu o provedení zájezdu po dokončení veřejného vystoupení, to je záležitost a starost jen sbormistrova... O korespondenci, jež se rozrostla, riziku práce, odpovědnosti umělecké jak na veřejných koncertech, tak v rozhlase, nikdo o ní neví. Zájezdy prý porušují zřetel k harmonické výchově! Ale umění se musí vidět a slyšet, v tom je přece jeho poslání. Nechat zpěv jen ve zpěvnících? Stále nové dopisy vážených pedagogů a umělců, sledujících práci, dopisy přátel, které dodávají sebedůvěry.

Moji Jistebničtí zpěváčci byli prvním vícehlasým dětským sborem. Rozhlasové pořady měly průkopnický ohlas. Po četných sporech a srážkách a přímé obžalobě na ministerstvu, že děti o pěveckých zkouškách zavírám ve škole, jsem byl předvolán přímo k dr. Müllerovi, který mi oznámil, že naše škola dostane dekret, jímž sbor bude potvrzen jako zájmový pěvecký kroužek od roku 1933. Neboť přes protesty učitelů, avšak po poctivém prozkoumání dané situace, sbor je vzorový, vykonal více, než mohl vykonat nějaký příkaz ministerstva. Vždyť na 329 učitelů po poslechu Jistebnických v rozhlase ohlásilo, že si podobný dětský sbor sestaví také. Měli jsme pak v Jistebníku radost. V rozhlase jsme zpívali už pravidelně a všechny útraty sboru jsme hradili z výtěžků koncertů, zejména rozhlasových. Připravovali jsme i dětské scény, dramatické hry, opřené o pěvecké sbory. (...)

Byly i zájezdy, na Oravu, do Prahy. Do Vídně na kongres (1935 a 1937). Rakouská kritika byla překvapena, srovnávala nás s vídeňským chlapeckým sborem. Celý zájezd jsme zaplatili z rozhlasových honorářů a výtěžky všech koncertů jsme odevzdali českému spolku Komenského ve Vídni. Při každém ze zájezdů jsme koncertovali v sálech šesti českých škol a v sále hotelu Continental. Ministerstvo školství poslalo ředitelství školy v Jistebníku poděkování.